

فهرست

پیشگفتار مولف	۱۳
فصل اول: تاریخچه صنعت نفت و تکوین شرکت‌های نفتی	۱۷
۱-۱-۱ مروری بر تاریخچه نفت و تکوین شرکت‌های نفتی	۱۸
۱-۱-۱-۱ انتهای قرن نوزدهم؛ خاستگاه تشکیل شرکت‌های عظیم نفتی	۱۹
۱-۱-۱-۲ انتقال قرن نوزدهم به بیستم؛ افزایش رقابت جهانی	۲۰
۱-۱-۱-۳ نیمه اول قرن بیستم؛ تشکیل هفت خواهران نفتی	۲۱
۱-۱-۱-۴ نیمه دوم قرن بیستم؛ جهانی شدن و توسعه رقابت جهانی	۲۳
۱-۱-۱-۵ پس از شوک‌های نفتی در دهه هفتاد؛ کاهش قدرت شرکت‌های عظیم نفتی در تجارت جهانی	۲۵
۱-۱-۱-۶ انتهای قرن بیستم و شروع قرن بیست و یکم؛ تشدید بازار رقابتی و ظهور شرکت‌های کوچکتر	۲۶
۱-۱-۱-۷ پس از کاهش قیمت نفت تاکنون؛ کاهش قیمت نفت و رقابت در حاشیه سود پایین	۲۹
۲-۱ تکامل مدل‌های قراردادی و تأثیر آن بر فعالیت شرکت‌های نفتی	۳۱
۳-۱ منابع	۳۴
فصل دوم: حوزه فعالیت‌های شرکت اکتشاف و تولید	۳۵
۱-۲ مراحل توسعه میدان نفت/گاز و فعالیت‌های وابسته	۳۷
۱-۱-۲ فازهای حیات میدان نفت/گاز	۳۷
۱-۱-۲-۱ فاز اکتشاف (دوره زمانی ۱ تا ۵ سال)	۳۷
۱-۱-۲-۲ فاز ارزیابی یا تحدید میدان (دوره زمانی ۴ تا ۱۰ سال):	۳۸
۱-۱-۲-۳ فاز توسعه (دوره زمانی ۴ تا ۱۰ سال):	۳۸
۱-۱-۲-۴ فاز تولید (دوره زمانی ۲۰ تا ۵۰ سال):	۳۹
۱-۱-۲-۵ فاز متروک‌سازی یا خاتمه تولید (دوره زمانی ۲ تا ۱۰ سال):	۳۹
۱-۲-۲ تمایز چرخه‌های حیات میادین نفت و گاز	۳۹
۱-۲-۳ اقدامات عملی در مراحل مختلف حیات میدان نفت و گاز	۴۳
۱-۲-۴ بازیگران مؤثر در توسعه میادین نفت/گاز	۴۷

۴۹	۳-۲ مدیریت پروژه‌های توسعه میدان نفت/گاز
۵۰	۱-۳-۲ قوانین عمومی مدیریت پروژه
۵۱	۲-۳-۲ فازهای مدیریت پروژه در کسب و کار اکتشاف و تولید
۵۲	۱-۲-۳-۲ فاز شناسایی پروژه
۵۳	۲-۲-۳-۲ فاز تعریف پروژه (مهندسی طراحی مفهومی)
۵۴	۳-۲-۳-۲ فاز اجرایی پروژه
۵۴	۳-۳-۲ حسابرسی و کنترل پروژه
۵۵	۴-۲ بهداشت، ایمنی و محیط زیست (HSE)
۶۱	۵-۲ مدیریت داده تا تولید خرد
۶۵	۶-۲ فرهنگ سازمانی و توسعه
۶۷	۷-۲ مسؤلیت اجتماعی شرکتی (CSR)
۶۹	۸-۲ مالکیت شرکت‌های اکتشاف و تولید
۷۰	۹-۲ منابع

فصل سوم: هدف و استراتژی سازمانی

۷۱	۱-۳ استراتژی
۷۳	۱-۱-۳ تنوع در صلاحیت‌های شرکت
۷۴	۲-۱-۳ هدف شرکت در حفظ توازن بین میزان تولید و ذخیره در جای هیدروکربور
۷۵	۳-۱-۳ میزان پذیرش ریسک در شرکت و تعیین آن در بازگشت سرمایه
۷۵	۲-۳ اقدامات عملی در اجرای استراتژی
۷۶	۳-۳ استراتژی در شرکت‌های اکتشاف و تولید کوچکتر
۷۹	۴-۳ استراتژی پویا در بازار متحول اکتشاف و تولید
۷۹	۱-۴-۳ عوامل تغییردهنده بازار
۸۰	۱-۱-۴-۳ افزایش تقاضا برای نفت و گاز نیازمند افزایش تولید است
۸۰	۲-۱-۴-۳ مخازن غیرمتعارف
۸۲	۳-۱-۴-۳ افزایش چالش رقابت و فرصت همکاری
۸۲	۴-۱-۴-۳ مدیریت منابع انسانی
۸۴	۵-۱-۴-۳ مدیریت HSSE و ریسک در سیستم‌های کسب و کار
۸۴	۲-۴-۳ توانمندی‌های پویا در مقابل توانمندی‌های معمول (ایستا)
۸۸	۵-۳ منابع

فصل چهارم: ریسک‌پذیری و مدیریت ریسک

۹۱	۱-۴ ریسک‌های فنی
۹۲	۱-۱-۴ ریسک فنی در ارزیابی یک بلوک اکتشافی

- ۱-۱-۱-۴ طبقه‌بندی میزان ذخیره محاسبه‌شده براساس میزان عدم قطعیت..... ۱۰۰
- ۱-۱-۱-۴ طبقه‌بندی منابع نفت و گاز براساس SPE/WPC/AAPG, 2011..... ۱۰۲
- ۱-۱-۱-۴ تعاریف پایه..... ۱۰۲
- ۱-۱-۱-۴ دسته‌بندی منابع..... ۱۰۴
- ۱-۱-۱-۴ دسته‌بندی ذخایر..... ۱۰۵
- ۱-۱-۱-۴ ذخایر براساس وضعیت توسعه و تولید..... ۱۰۵
- ۱-۱-۱-۴ سطوح قطعیت برای ذخایر گزارش‌شده..... ۱۰۶
- ۱-۱-۱-۴ تقسیم‌بندی منابع و ذخایر براساس اقتصاد..... ۱۰۷
- ۱-۱-۱-۴ تقسیم‌بندی منابع و ذخایر براساس وضعیت پروژه..... ۱۰۸
- ۱-۱-۴ ریسک‌های همراه با توسعه میدان..... ۱۱۰
- ۲-۴ ریسک‌های غیرفنی..... ۱۱۱
- ۱-۲-۴ ریسک اقتصادی..... ۱۱۲
- ۲-۲-۴ ریسک غیرفنی محاسبه‌ناپذیر..... ۱۱۲
- ۱-۲-۲-۴ ریسک غیرفنی و تحلیل رفتن ارزش..... ۱۱۳
- ۲-۲-۲-۴ ریسک غیرفنی محاسبه‌ناپذیر؛ یک مفهوم ناشناخته یا مجموعه‌ای از ریسک‌هایی که به درستی مدیریت نشده‌اند؟..... ۱۱۴
- ۳-۲-۲-۴ چارچوب شناسایی و مدیریت ریسک‌های غیرفنی..... ۱۱۶
- ۱-۳-۲-۲-۴ توانمندی فرآیند ارزیابی اثر در مدیریت ریسک‌های غیرفنی محاسبه‌ناپذیر..... ۱۱۷
- ۲-۳-۲-۲-۴ ارزیابی ذینفع پروژه؛ کلید مدیریت ریسک غیرفنی محاسبه‌ناپذیر..... ۱۱۸
- ۳-۲-۴ منابع متفرقه ریسک..... ۱۱۹
- ۳-۴ اجرای مدیریت ریسک و اعتبارسنجی برنامه‌های توسعه میدان..... ۱۲۰
- ۱-۳-۴ چشم‌انداز مدیریت ریسک..... ۱۲۲
- ۲-۳-۴ تصمیم‌گیری متأثر از تفسیرهای فنی جانبدارانه..... ۱۲۳
- ۳-۳-۴ ارزش‌گذاری شرکت براساس مدیریت ریسک و افزایش ذخایر..... ۱۲۴
- ۴-۴ منابع..... ۱۲۵

فصل پنجم: مدیریت سبد دارایی و تولید ارزش..... ۱۲۷

- ۱-۵ مفهوم دارایی در شرکت اکتشاف و تولید..... ۱۲۹
- ۲-۵ مدل پیاده‌سازی مدیریت دارایی..... ۱۳۰
- ۳-۵ مدیریت عملکرد..... ۱۳۱
- ۴-۵ مدیریت فعال سبد دارایی‌ها..... ۱۳۴
- ۵-۵ ارتقاء دارایی‌ها..... ۱۳۵
- ۶-۵ استراتژی در مدیریت سبد دارایی..... ۱۳۸
- ۱-۶-۵ ارجحیت نوع فرصت در سبد دارایی براساس توانمندی..... ۱۳۹

- ۱۴۰..... ۲-۶-۵ تنوع در سبد دارایی
- ۱۴۳..... ۳-۶-۵ ارزیابی فرصت‌ها برای سرمایه‌گذاری
- ۱۴۵..... ۴-۶-۵ اولویت‌بندی فرصت‌ها
- ۱۴۷..... ۵-۶-۵ "خروج از" یا "واگذاری امتیاز سرمایه‌گذاری"
- ۱۴۹..... ۷-۵ برخی نمونه‌های عملی از استراتژی در مدیریت سبد دارایی
- ۱۴۹..... ۱-۷-۵ تمرکز بر حوضه زمین‌شناسی در سبد دارایی
- ۱۴۹..... ۲-۷-۵ توسعه سبد دارایی با امتیازهای کوچکتر
- ۱۵۰..... ۳-۷-۵ تمرکز بر امتیازهای اکتشافی در شرایط قیمت بالای نفت
- ۱۵۰..... ۴-۷-۵ تعداد کمتر سرمایه‌گذاری بزرگتر به جای تعداد بیشتر سرمایه‌گذاری کوچکتر
- ۱۵۰..... ۵-۷-۵ خرید سهام شرکت‌ها به جای اقدام برای اکتساب امتیازهای مجزا
- ۱۵۱..... ۸-۵ منابع

فصل ششم: اقتصاد در پروژه‌های اکتشاف و تولید ۱۵۳

- ۱۵۴..... ۱-۶ چرخه حیات اقتصادی پروژه‌های اکتشاف و تولید
- ۱۵۷..... ۲-۶ اقتصاد در چارچوب قراردادهای مختلف اکتشاف و تولید
- ۱۵۸..... ۱-۲-۶ انواع قرارداد اکتشاف و تولید
- ۱۵۸..... ۱-۱-۲-۶ سیستم امتیازی
- ۱۶۲..... ۲-۱-۲-۶ سیستم قراردادی
- ۱۶۲..... ۱-۲-۱-۲-۶ قراردادهای مشارکت در تولید
- ۱۶۴..... ۲-۲-۱-۲-۶ قراردادهای خدماتی
- ۱۶۵..... ۳-۱-۲-۶ مقایسه انواع مختلف قراردادها
- ۱۶۶..... ۳-۶ ارزیابی اقتصادی پروژه‌های اکتشاف و تولید
- ۱۶۷..... ۱-۳-۶ شاخص‌های کلیدی در ارزیابی اقتصادی
- ۱۶۸..... ۱-۱-۳-۶ جریان نقدینگی خالص (NCF)
- ۱۷۱..... ۱-۱-۱-۳-۶ درآمد
- ۱۷۱..... ۲-۱-۱-۳-۶ هزینه‌ها
- ۱۷۳..... ۱-۲-۱-۱-۳-۶ هزینه سرمایه‌ای (CAPEX)
- ۱۷۴..... ۳-۱-۱-۳-۶ هزینه عملیاتی (OPEX)
- ۱۷۶..... ۱-۳-۱-۱-۳-۶ متروک‌سازی
- ۱۷۶..... ۲-۱-۳-۶ جریان نقدینگی تنزیل یافته (DCF)
- ۱۷۷..... ۳-۱-۳-۶ ارزش فعلی خالص (NPV)
- ۱۷۸..... ۴-۱-۳-۶ نرخ بازده داخلی (IRR)
- ۱۷۸..... ۵-۱-۳-۶ دوره بازپرداخت
- ۱۷۹..... ۲-۳-۶ شاخص‌های کمکی در ارزیابی اقتصادی

۱۷۹.....	۱-۲-۳-۶ دریافتی‌های دولت و پیمانکار در سیستم حقوقی- مالی
۱۸۰.....	۲-۲-۳-۶ حداکثر جریان نقدینگی منفی (MNCF)
۱۸۰.....	۳-۲-۳-۶ بازده سرمایه‌گذاری
۱۸۱.....	۳-۳-۶ اعمال فاکتور تورم در ارزیابی اقتصادی
۱۸۳.....	۴-۳-۶ رتبه‌بندی پروژه‌ها براساس اقتصاد
۱۸۴.....	۵-۳-۶ حساسیت‌سنجی مدل اقتصادی
۱۸۶.....	۶-۳-۶ ارزیابی اقتصادی در پروژه‌های اکتشافی
۱۹۲.....	۴-۶ تخمین و مدیریت هزینه‌ها در شرکت‌های اکتشاف و تولید
۱۹۵.....	۱-۴-۶ تخمین‌های احتمالی ۵۰/۵۰ و ۱۰/۹۰ در ارزیابی اقتصاد و پیش‌بینی بودجه
۱۹۷.....	۲-۴-۶ اهمیت تخمین دقیق در ارزیابی اقتصادی و کنترل هزینه‌ها
۱۹۹.....	۵-۶ اثر قیمت نفت بر اقتصاد پروژه‌ها
۲۰۱.....	۶-۶ منابع

فصل هفتم: ساختار و نمودار سازمانی..... ۲۰۳

۲۰۴.....	۱-۷ طراحی نمودار سازمانی
۲۰۶.....	۱-۱-۷ دپارتمان اکتشاف
۲۰۷.....	۱-۱-۱-۷ زمین‌شناسی و ژئوفیزیک
۲۰۷.....	۲-۱-۱-۷ مدیریت زمین و محدوده‌های عملیاتی
۲۰۷.....	۲-۱-۷ دپارتمان حفاری و تولید (یا مهندسی نفت)
۲۰۸.....	۱-۲-۱-۷ عملیات حفاری
۲۰۹.....	۲-۲-۱-۷ عملیات تولید
۲۰۹.....	۳-۲-۱-۷ بهبود باز یافت
۲۰۹.....	۴-۲-۱-۷ خرید و واگذاری دارایی‌های تولیدی
۲۰۹.....	۵-۲-۱-۷ دیگر وظایف دپارتمان
۲۱۰.....	۳-۱-۷ دپارتمان بازاریابی
۲۱۰.....	۱-۳-۱-۷ بازاریابی نفت
۲۱۰.....	۲-۳-۱-۷ بازاریابی گاز طبیعی
۲۱۰.....	۴-۱-۷ دپارتمان اداری/ اجرایی
۲۱۱.....	۱-۴-۱-۷ نمودار سازمانی حسابداری
۲۱۳.....	۱-۱-۴-۱-۷ سیستم‌های اطلاعات محاسباتی
۲۱۳.....	۲-۱-۴-۱-۷ ساختار حسابداری عمومی یک شرکت یکپارچه
۲۱۴.....	۵-۱-۷ نمونه‌ای از یک نمودار سازمانی در یک شرکت اکتشاف و تولید
۲۱۴.....	۲-۷ سازمان‌های بیرونی
۲۱۵.....	۳-۷ کارآیی و چابکی در ساختار شرکت‌های اکتشاف و نفت

۲۱۶.....	۷-۳-۱ انواع نمودار سازمانی و ارتباط آنها با صنعت نفت و گاز
۲۲۰.....	۷-۳-۲ تکوین نمودار سازمانی با توسعه میدان
۲۲۱.....	۷-۴-۴ محیط‌های کاری یکپارچه در ساختار سازمانی
۲۲۳.....	۷-۴-۱ محیط‌های کاری مشارکتی؛ راه‌حل یکپارچگی ساختار سازمانی
۲۲۶.....	۷-۴-۲ نقش نیروی انسانی در هوشمندسازی میدان
۲۲۸.....	۷-۵ منابع

فصل هشتم: توسعه شرکت به‌واسطه الگوبرداری از شرکت‌های اکتشاف و تولید پیشرو ۲۲۹

۲۳۰.....	۸-۱ آنالیز SWOT
۲۳۳.....	۸-۲ مسیرهای توسعه شرکت‌های اکتشاف و تولید
۲۳۵.....	۸-۳ مقایسه برخی شرکت‌های اکتشاف و تولید پیشرو
۲۳۵.....	۸-۳-۱ شرکت OMV
۲۳۸.....	۸-۳-۲ شرکت DanaGas
۲۴۱.....	۸-۳-۳ شرکت Tullow
۲۴۸.....	۸-۴ منابع

فصل نهم: لزوم و فرجام شرکت‌های اکتشاف و تولید ایرانی ۲۴۹

۲۴۹.....	۹-۱ تأسیس شرکت‌های اکتشاف و تولید ایرانی؛ مهم و غیرفوری!
۲۵۱.....	۹-۲ مدل ایرانی شرکت‌های اکتشاف و تولید
۲۵۲.....	۹-۲-۱ نداشتن تجربه‌های بین‌المللی پیشین
۲۵۲.....	۹-۲-۲ عدم امکان ثبت ذخایر در ترازنامه مالی شرکت
۲۵۲.....	۹-۲-۳ محدودیت در آشکال تأمین مالی در داخل و همچنین محدودیت دسترسی به منابع مالی خارجی
۲۵۳.....	۹-۲-۴ عدم یکپارچگی عمودی و حضور در تمامی زنجیره نفت و گاز
۲۵۳.....	۹-۲-۵ توجه به فناوری به‌عنوان رکن اصلی توسعه شرکت
۲۵۴.....	۹-۳ پیش‌بینی آینده بازار جهانی نفت و گاز
۲۵۶.....	۹-۴ منابع

۲۵۷..... واژه نامه